

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีน¹ จ้าวเฟิง* และ วีรวัฒน์ อินทรพร

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ประเทศไทย

An Analysis of Local Identities in Folktales of the Chinese Li Tribe Zhao Peng* and Weerawat Intaraporn

Faculty of liberal Arts, Huachiew Chalemprakiet University, Thailand

Article Info

Research Article

Article History:

Received 26 October 2023

Revised 24 December 2023

Accepted 9 January 2024

คำสำคัญ

อัตลักษณ์ท้องถิ่น

นิทานพื้นบ้าน

ชนเผ่าหลี

* Corresponding author

E-mail address:

251623681@qq.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและคัดเลือกนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีนจากหนังสือนิทานพื้นบ้านที่ดีพิมพ์และเผยแพร่ในสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 119 เรื่องผลการวิจัยพบว่า 1) ด้านวิถีชีวิต ชนเผ่าหลีสร้างที่อยู่อาศัยจากทรัพยากรธรรมชาติบนเกาะไหหลำ ได้แก่ กระท่อมรูปทรงเรือ อาศัยอยู่ในถ้ำบนภูเขาหินสูง การประกอบอาชีพของชาวหลีเชื่อมโยงกับธรรมชาติ ได้แก่ การปลูกข้าว धानหลาน การล่าสัตว์หาของป่าที่ภูเขาห้านี้ว การปลูกมะพร้าว ส่วนการแต่งกายของชาวหลีสืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณ ได้แก่ การโพกผ้าของผู้ชายชาวหลี การสวมสร้อยคอและห่วงโลหะของผู้หญิงชาวหลี 2) ด้านประเพณี เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อของบรรพบุรุษ ได้แก่ ประเพณีรอยสักของผู้หญิงชาวหลี การต้อนรับแขกด้วยเหล้าधानหลานวันที่ 3 เดือน 3 การกินหมากพลู การแบ่งอาหารและการร้องเพลงสืบทอด 3) ด้านเครื่องดนตรีและการรำรำ ชาวหลีสร้างเครื่องดนตรีจากธรรมชาติและของใช้ในชีวิตประจำวัน ได้แก่ ลีเล่ ดิงตง ส่วนการรำรำที่เป็นอัตลักษณ์ ได้แก่ รำกระท่อมไม้ ระบำหางเงิน 4) ด้านการใช้สมุนไพร ชาวหลีใช้ประโยชน์จากสมุนไพรบนเกาะไหหลำ ได้แก่ การใช้เปลือกจี้รักษาแผล การใช้สมุนไพรจับสัตว์ การต้มน้ำมะพร้าวเหี่ยวจากภายใน และการใช้ไม้กฤษณา 5) ด้านการให้เกียรติผู้หญิงเป็นผู้นำ ผู้หญิงอาวุโสได้รับความนับถือจากชาวหลีให้เป็นประธานในพิธีกรรมรอยสัก 6) ด้านภูมิปัญญา ชนเผ่าหลีสืบทอดวิธีการปลูกข้าวधानหลานมาจนถึงปัจจุบัน

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคใต้ของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีน” คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

Keywords:

local identity,
Folktale,
Chinese Li Tribe

Abstract

This qualitative research aims to analyze local identities in folktales of the Li Tribe in China. 199 stories of Li Tribe folktales, published and distributed in China, are selected to study. Six aspects of identities are found as follows. 1) Ways of life: residences of the Li people have been built from natural materials on Hainan Island, for example, a boat cabin or dwellings in caves on the Li-mu Hill; professions of Li people also relating to nature, such as farming of Shan-lan rice, hunting and foraging on the Five Fingers Hill, planting coconut trees; and the traditional dress code, for example a male turban, wearing a necklace or mane for females. 2) Tradition: relating to living and ancestral beliefs, for example, females wearing tattoos; greeting guests with Shan-lan liquor; eating betel nuts on the 3rd of March; distributing food and singing for marriage proposals. 3) Music and dancing: Li people invented some music instruments from natural materials, such as Li-le and Ding-dong; local dancing of the Li includes foot dancing with bamboo posts, and dancing with hawker baskets of coins, for example. 4) Use of herbs: Li people use herbs on Hainan Island in many ways, such as using the bark of Bombax ceiba for wound healing, using herbs for trapping animals, drinking coconut juice for internal body healing, and using Agarwood. 5) The matriarchal role: senior women of the Li Tribe would preside in the ritual of tattooing. 6) Wisdom: how to farm Shan-lan rice is the distinguishing inherited wisdom of the present Li people.

1. บทนำ

นิทานพื้นบ้านเป็นส่วนหนึ่งของนิทานซึ่งเป็นเรื่องเล่าขานสืบทอดกันมายาวนาน เกิดขึ้นจากจินตนาการของมนุษย์ซึ่งสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อสร้างความเพลิดเพลินใจและชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นยังใช้นิทานพื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการปลูกฝังให้ข้อคิดแก่ลูกหลาน เพื่อให้ลูกหลานได้เจริญเติบโตเป็นคนดีของสังคม ดังที่ Muramaru (2020, preface) กล่าวว่า นิทานพื้นบ้านเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เป็นผลงานของแต่ละชุมชนท้องถิ่นที่มีการสร้างสรรค์ขึ้นมา รวมไปถึงทุกชาติทุกภาษาที่มีนิทานพื้นบ้านของตนเอง

นิทานพื้นบ้านยังเป็นเรื่องราวที่เล่าต่อกันมาของแต่ละท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นนั้น ๆ เกิดขึ้นจากจินตนาการและการสร้างสรรค์ของมนุษย์ อุทุมพร ศรีโยม (2565, น. 69) กล่าวว่า อัตลักษณ์ท้องถิ่น คือ ลักษณะเฉพาะในท้องถิ่นที่บ่งบอกถึงความเป็นท้องถิ่นนั้น ๆ โดยมีความโดดเด่นน่าสนใจ ซึ่งเป็นได้ทั้งภาษา ความเชื่อ ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมประจำท้องถิ่นที่มีความแตกต่างจากที่อื่น

กล่าวได้ว่า อัตลักษณ์ คือ สิ่งที่บ่งบอกหรือแสดงให้เห็นถึงความเป็นตัวตนอันมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งในแบบรูปธรรมหรือนามธรรม อัตลักษณ์จะแสดงให้เห็นถึงตัวตนของสิ่งนั้นที่มีความแตกต่างจากสิ่งอื่น เป็นสิ่งที่สามารถสร้างความจดจำและภาพลักษณ์ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้อย่างชัดเจน

ปัจจุบันนี้เรื่องอัตลักษณ์ ได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งการวิเคราะห์ความหลากหลายของกลุ่มคนและการศึกษาบริบทของสังคมในสมัยนั้น ๆ ลภัสรินทร์ จิตรวงค์ศิริ (2563, น. 1-2) กล่าวว่า ปัจจุบันการศึกษาประเด็นที่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ ได้รับความนิยมนิศึกษาอย่างแพร่หลาย ในหมู่นักวิชาการทั้งสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เหตุที่คนทั่วโลกให้ความสำคัญกับเรื่องอัตลักษณ์ เป็นผลมาจากประชาคมโลกได้ปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์เกี่ยวกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อเริ่มมีเหล่าปัญญาชนตั้งคำถามและทวนสอบองค์ความรู้ที่ถูกสถาปนาไว้ในยุคสมัยใหม่นิยม กล่าวอีกนัยหนึ่ง อัตลักษณ์เป็นประเด็นหนึ่งที่คนส่วนใหญ่สนใจร่วมกับการศึกษาปรากฏการณ์ของสังคมที่มีผู้คนหลากหลายกลุ่ม ทั้งในมิติอัตลักษณ์ ชาติพันธุ์ วัฒนธรรม เพศสภาพ และคนชายขอบ ประเด็นเหล่านี้ล้วนได้รับการหยิบยกขึ้นมาศึกษาในบริบทของสังคมร่วมสมัย จากการศึกษาข้อมูลตามทีณัฐพงศ์ รักงาม (2559, น. 1) กล่าวว่า แนวคิดอัตลักษณ์ท้องถิ่นเป็นแนวคิดที่ได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน อันเป็นผลจากกระแสโลกาภิวัตน์ (globalization) ที่มีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นมิติทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม โดยเป็นผลจากความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีโดยเฉพาะในด้านข้อมูลข่าวสารและระบบสารสนเทศ

ชนเผ่าหลีเป็นชนกลุ่มน้อยของสาธารณรัฐประชาชนจีน ส่วนใหญ่ชนเผ่าหลีอาศัยอยู่บนเกาะไหหลำของสาธารณรัฐประชาชนจีน เมซม สอดส่องภฤษ (2554, น. 46) กล่าวว่าชนกลุ่มน้อยเผ่าหลีสืบเชื้อสายมาจากชนกลุ่มน้อยเผ่าชื้อไปเยวในสมัยโบราณ ในอดีตชาวฮั่นมีคำเรียกชนกลุ่มน้อยทางตอนใต้หลายชื่อ โดยไม่ได้แบ่งว่าเป็นชนกลุ่มใด ในสมัยฮั่นเรียกว่าชนกลุ่มน้อยเผ่าลั่วเยว สมัยตงฮั่นเรียกว่า ชนกลุ่มน้อยเผ่าหลีหมาน สมัยสุยและสมัยถังเรียกว่า ชนกลุ่มน้อยเผ่าหลีเหลียว ปัจจุบันชนกลุ่มน้อยเผ่าหลีอาศัยอยู่ตามเชิงเขา บริเวณตอนใต้ของมณฑลไหหลำในเขตตำบล ฉยง-จง ไปซา ซางเจียง ตงฟาง เล่อตง หลิงสุ่ย เป่าถึง เมืองทงฮือ เมืองซานย่า มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 1,247,814 คน สามารถพูดภาษาหลี จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีนทิเบตสาขาจ้วงต้ง แขนงภาษาหลี ในช่วง ค.ศ. 1957 มีการประดิษฐ์อักษรขึ้นใช้ โดยอักษรโรมัน และมีภาษา ประเพณี วัฒนธรรมที่มีความใกล้เคียงกัน หลีเป็นชนชาติส่วนน้อยหนึ่งในบรรดาชนชาติส่วนน้อยของจีน ตั้งถิ่นฐานอยู่ในมณฑลไหหลำเป็นหลัก นอกจากนี้ยังกระจายอยู่ในมณฑลกุ้ยโจว มณฑลกวางตุ้ง เขตปกครองตนเองชนชาติจ้วงกวางสี มณฑลเจ้อเจียง และมณฑลยูนนาน

แม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์หลียังเป็นที่รู้จักน้อยในประเทศไทยเมื่อเทียบกับกลุ่มชาติพันธุ์ฮั่น แมนจู และไตในประเทศจีน แต่เกาะไหหลำซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีในประเทศไทยนั้นถูกบุกเบิกโดยชนเผ่าหลี ดังที่ เมซม สอดส่องภฤษ (2559, น. 144) ได้กล่าวไว้ว่า จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบว่าบรรพบุรุษของชาวหลีได้อาศัยและบุกเบิกอยู่บนเกาะไหหลำมาเป็นเวลายาวนานกว่า 5,000 ปีแล้ว ต่อมาในสมัยราชวงศ์ฉินและฮั่น จักรพรรดิฮั่นอู่ตี้ได้อพยพชาวฮั่นเข้ามาอาศัยอยู่ร่วมกับชาวหลี โดยนำเอาเทคโนโลยีและเครื่องมือเครื่องมือเข้ามาเผยแพร่ด้วย

ถึงกระนั้น ชนเผ่าหลียังเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีอัตลักษณ์อันโดดเด่น อัตลักษณ์ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและความเชื่อ ซึ่งปรากฏอยู่ในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าหลีในหลายด้าน เช่น การสร้างกระท่อมรูปทรงเรือ การสวมสร้อยโลหะป้องกันภูตผี พิธีกรรมรอยสัก การร้องเพลงสวดในเทศกาลหาคู่ เป็นต้น แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและน่าสนใจของชนเผ่าหลี

ในงานวิจัย ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะศึกษาการเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านภาคใต้ของไทยกับนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีน การศึกษาเปรียบเทียบนิทานพื้นบ้านทั้งสองชนชาติพบว่ามีพื้นฐานที่อยู่อาศัยของชาวไทยภาคใต้และชนเผ่าหลีบนเกาะไหหลำของจีนมีความเชื่อมโยงกันทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากทั้งสองพื้นที่ตั้งอยู่บนวิถีชีวิตทางน้ำ มีพื้นที่ติดชายฝั่งทะเลและเต็มไปด้วยป่าเขาในแนวกลาง ประกอบอาชีพการค้าขายทางเรือ และมีการกล่าวถึงอนุภาคความพิเศษปรากฏให้เห็นในนิทานพื้นบ้านในลักษณะเดียวกัน จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าการตั้งถิ่นฐานบนพื้นที่ที่มีลักษณะคล้ายกันจะก่อให้เกิดการสร้างสรรคสิ่งต่าง ๆ ตามปัจจัยแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันเช่นเดียวกัน สะท้อนให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทางความคิด แม้ว่าทั้งสองชนชาติ

จะอยู่ในพื้นที่ที่ห่างไกลกันมาก แต่สิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกันก็ก่อให้เกิดการสร้างสรรครูปแบบนิทานพื้นบ้านที่ใกล้เคียงกัน ยกตัวอย่างอนุภาคความพิเศษที่ปรากฏให้เห็นในนิทานพื้นบ้านของทั้งสองพื้นที่ เช่น อนุภาคที่มีความเกี่ยวข้องกับเรือวิเศษหรือสำเภาวิเศษ ดังที่ในนิทานพื้นบ้านภาคใต้ของไทยมีการกล่าวถึงสำเภาวิเศษในนิทานเรื่องพระวรวงศ์ นางแก้วสัปดน เป็นต้น ส่วนนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีนได้กล่าวถึงเรือวิเศษในนิทานเรื่องต้นกำเนิดของมนุษย์ เจ้าหญิงตานหย่า ทะเลสาบนางฟ้า เป็นต้น

แต่ในบทความฉบับนี้ ผู้วิจัยขอเสนอเฉพาะการศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีน เพื่อให้ผู้ศึกษาชาวไทยได้เข้าใจอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชนเผ่าหลีมากยิ่งขึ้น

เสมอชัย พูลสุวรรณ (2542, น. 4) ได้กล่าวถึงนิทานที่เล่าความเป็นมาของชนเผ่าหลีว่า ชนกลุ่มน้อยเผ่าหลีมีนิทานเกี่ยวกับกำเนิดของพวกผู้คนที่เล้าสืบกันมาปรากฏอยู่ในบทสวดเกี่ยวกับบรรพบุรุษในพิธีศพ เรื่องราวในบทสวดดังกล่าวเริ่มต้นตั้งแต่โลกและมนุษย์ถือกำเนิดขึ้นมา ต่อมาเกิดน้ำท่วมโลกครั้งใหญ่ทำให้ผู้คนพากันจมน้ำตายหมด เหลือเพียงพี่ชายน้องสาวคูหนึ่งพากันมุดเข้าไปหลบภัยอยู่ในผลไม้เต่าซึ่งลอยน้ำได้ จึงรอดตายมาได้จากภัยน้ำท่วม กระทั่งน้ำลดลงพี่น้องคู่นี้จึงแต่งงานกันเอง ฝ่ายหญิงตั้งครรภ์และคลอดลูกออกมาเป็นก้อนเนื้อก้อนหนึ่ง ต่อมาได้ตัดแบ่งก้อนเนื้อนั้นเป็นชั้น ๆ แต่ละชั้นได้กลายเป็นมนุษย์ และเป็นบรรพบุรุษของชนชาติต่าง ๆ ที่อาศัยอยู่บนเกาะไหหลำ 3 กลุ่ม คือ ชนกลุ่มน้อยเผ่าหลี ชนกลุ่มฮั่น และชนกลุ่มน้อยเผ่าแม้ว สำหรับชนกลุ่มน้อยเผ่าหลีมีนิทานเล่าต่อไปอีกว่า เดิมพวกนี้อาศัยอยู่บริเวณรอบนอกของเกาะไหหลำ ตามลุ่มแม่น้ำต่าง ๆ ที่ไหลมาจากภูเขาห้านิ้ว ต่อมาจึงพากันอพยพเข้าไปทางตอนในจนถึงบริเวณภูเขาห้านิ้วมณฑลไหหลำ ซึ่งเป็นถิ่นฐานที่อยู่ปัจจุบัน

Ma and Du (2020, p. 172) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าหลีที่มีต่อการพัฒนาของวัฒนธรรมพื้นบ้านไหหลำ Feng (2020, p. 18) ศึกษาวิจัยเรื่องการเผยแพร่และสร้างสรรค์นิทานพื้นบ้านของชนเผ่าหลีในภาพยนตร์แอนิเมชัน และ Huang (2019, p. 99) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาด้านานของชนเผ่าหลี ผลการวิจัยโดยสรุปพบว่างานวิจัยนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าหลี สาธารณรัฐประชาชนจีน สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ความเชื่อ เช่น ชาวบ้านชนเผ่าหลีนับถือสิ่งเหนือธรรมชาติและสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของกลุ่มชนเผ่าหลี กลุ่มชนเผ่าหลีเป็นกลุ่มที่มีความกล้าหาญที่ต่อสู้กับชนชั้นอำนาจที่ไม่เป็นธรรม อีกทั้งกลุ่มชนเผ่าหลีเป็นกลุ่มที่รักความอิสระเสรี ในยุคปัจจุบันนักวิชาการได้นำนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีมาเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้มีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น เช่น การนำเอาเรื่องราวนิทานชนเผ่าหลีมาออกแบบเชิงวัฒนธรรมผลิตภัณฑ์จากกระดาษ และภาพยนตร์แอนิเมชัน จึงทำให้เกิดมูลค่า ความคิดสร้างสรรค์ และเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่นของชนเผ่าหลี

แต่อัตลักษณ์ท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์หิยังไม่สามารถแสดงตัวตนได้อย่างชัดเจน เนื่องจากได้รับวัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อหลายประการจากชาวจีนบนประเทศจีนแผ่นดินใหญ่ ทำให้อัตลักษณ์ที่แสดงถึงตัวตนของชนเผ่าหิยังมีความคลุมเครือ รวมถึงยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้กลุ่มชาติพันธุ์หิยังส่วนใหญ่เริ่มปรับตัวให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น วิถีชีวิตในอดีตเริ่มเลือนรางและกลืนกลายไปกับกระแสการพัฒนาของโลก แม้ว่าในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหิยังของจีนยังคงมีการบันทึกอัตลักษณ์ที่แสดงถึงตัวตนในประวัติศาสตร์ของชนเผ่าหิยังเอาไว้ แต่ก็ยังไม่มีการศึกษาและวิเคราะห์ให้ชัดเจนถึงสิ่งที่แฝงอยู่ในเนื้อหา เช่น อัตลักษณ์ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ วิถีชีวิต แต่ภูมิปัญญาเหล่านี้จำเป็นต้องศึกษา ตีความและสืบค้น ติดตามเอกสารทางประวัติศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งจึงจะพบความจริงและไขข้อกระจ่างได้

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหิยังของจีน เพื่อเป็นแนวทางในการเผยแพร่อัตลักษณ์ดังกล่าวให้ชาวไทยได้รับรู้และเข้าใจในวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และความเชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์หิยังบนเกาะไหหลำของจีนต่อไป และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อลูกหลานของชนเผ่าหิยังในการพัฒนาสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ช่วยสร้างมูลค่าและรายได้ให้แก่ชุมชน รวมทั้งธำรงรักษาอัตลักษณ์เดิมที่สวยงามของกลุ่มชาติพันธุ์หิยังเอาไว้อย่างยั่งยืนสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหิยังของจีน

3. วิธีดำเนินงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนต่อไปนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้าน เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย

3.2 ศึกษาพื้นที่บ้านชนเผ่าหิยังของจีน

3.3 คัดเลือกนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหิยังของจีนจากหนังสือนิทานพื้นบ้านที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในสาธารณรัฐประชาชนจีนและตัดเรื่องที่มีเนื้อซ้ำซ้อนกันออก ได้นิทานชนเผ่าหิ 119 เรื่อง

3.4 วิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหิยังของจีน

3.5 สรุปผลการวิจัยและนำเสนอในรูปแบบบทความวิจัย

ตารางที่ 1

รายชื่อนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี

ลำดับที่	ชื่อหนังสือ	ชื่อผู้รวบรวม	จำนวนเรื่อง
1.	สรณิพนธ์นิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี 《黎族民间故事选》	คณะภาษาจีน มหาวิทยาลัยชาติดัง 广东民族学院中文系编	69
2.	หนังสือรวบรวมนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี 《黎族民间故事集》	Fu Zhen Su Hai Ou 符震 苏海鸥	37
3.	หนังสือรวบรวมนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี 《黎族民间故事集》	Long Min Huang Sheng Zhao 龙敏 黄胜招	13
รวม			119

4. ผลการวิจัย

จากการศึกษาผู้วิจัยพบอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีของจีน 6 ด้าน ได้แก่ 1. อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต 2. อัตลักษณ์ด้านประเพณี 3. อัตลักษณ์ด้านดนตรีและการรำ 4. อัตลักษณ์ด้านการใช้สมุนไพร 5. อัตลักษณ์ด้านการให้เกียรติผู้หญิงเป็นผู้นำ และ 6. อัตลักษณ์ด้านภูมิปัญญา ดังจะอธิบายรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต

นิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลีได้แสดงให้เห็นอัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิตของชาวหลีในด้านที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพและการแต่งกาย ดังนี้

4.1.1 ที่อยู่อาศัย

จากเนื้อหาที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านของชนเผ่าหลี พบว่าชนเผ่าหลีนิยมใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติบนเกาะไหหลำในการสร้างที่อยู่อาศัย เพื่อหลีกเลี่ยงภัยอันตรายจากธรรมชาติ เช่น ลม ฝน และสัตว์ป่า มีการเลือกสถานที่ตั้งที่ปลอดภัยและสร้างที่อยู่อาศัยอันมีอัตลักษณ์ เช่น การสร้างกระท่อมรูปทรงเรือ การอาศัยอยู่ในถ้ำบนภูเขาหลีหมู่ เป็นต้น มีรายละเอียดดังนี้

1) อาศัยอยู่ในกระท่อมรูปทรงเรือ

นิทานเรื่อง *เจ้าหญิงตานหย่า* (丹雅公主) กล่าวถึงเรื่องราวของเจ้าหญิงตานหย่าที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านหลี เธอสร้างที่อยู่อาศัยโดยใช้เรือขนาดเล็กมากกว่าและตั้งไว้บนเสาไม้เพื่อสร้างเป็นหลังคาบ้าน จากนั้นก็นำหญ้าและฟางมาติดไว้รอบตัวบ้าน ต่อมาเรือที่ทำจากไม้ก็เริ่มผุร่อน

เสียหาย จึงได้ใช้ฟางมาทำเป็นหลังคาทดแทนเรือ ทำให้เกิดเป็นกระท่อมที่มีรูปทรงคล้ายเรือ
อย่างที่เห็นจนถึงปัจจุบัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

丹雅公主把小船底朝天放到木桩上当屋顶, 她又割来茅草围住四周。

后来,船板烂了, 她就割来茅草盖顶, 这就是如今黎村船形茅屋的来历。

(Fu & Su, 1982, p. 5)

เจ้าหญิงดานหย่าหงายท้องเรือเล็กตั้งไว้บนเสาไม้เป็นหลังคา และ
นำฟางมาติดไว้รอบเรือ ต่อมาท้องเรือไม้เริ่มผุพัง เธอก็นำฟางมาคลุมเป็น
หลังคาแทน นี่คือที่มาของกระท่อมรูปเรือในหมู่บ้านหลี่

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลี่ได้สร้างที่อยู่อาศัยอันมีเอกลักษณ์
โดยตัดต้นไม้มาทำเป็นเสา และนำเรือที่ไม่ได้ใช้งานทำเป็นหลังคา เมื่อเวลาผ่านไปเรือเริ่มผุพัง
ชาวหลี่จึงใช้ฟางมาซ่อมแซมและใช้เป็นหลังคาแทนเรือ ดังที่ Gong and Li (2022, p. 88)
ได้กล่าวไว้ว่า สถานที่ตั้งของเกาะไหหลำอยู่ติดทะเล มีพายุและปริมาณน้ำฝนจำนวนมาก
ชาวบ้านชนเผ่าหลี่จึงสร้างที่อยู่อาศัยเพื่อป้องกันอันตรายจากลมฝนและสัตว์ป่า อีกทั้งยังมี
ทรัพยากรป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ ชาวหลี่จึงได้นำวัสดุทางธรรมชาติที่หาได้มาสร้างเป็นที่อยู่อาศัย
แสดงให้เห็นว่าชาวหลี่ได้ปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ สร้างที่อยู่อาศัยจากเรือและต้นไม้บนเกาะ
ไหหลำ กลายเป็นสิ่งปลูกสร้างที่มีลักษณะคล้ายเรืออันเป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าหลี่

2) อาศัยอยู่ในถ้ำบนภูเขาหลี่หมู่

นิทานเรื่อง *อาเต๋อกับนางฟ้าคนที่เจ็ด* (阿德哥和七仙女) กล่าวถึงเรื่องราวหลังจากที่
อาเต๋อและนางฟ้าคนที่เจ็ดตกลงปลงใจสร้างครอบครัวด้วยกัน อาเต๋อจึงตัดสินใจลาออกจาก
งานประจำและพาภรรยามาอาศัยอยู่ในถ้ำบนเชิงเขาชิงซาน พวกเขาทำมาหากินและใช้ชีวิต
ร่วมกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

从此, 阿德辞去长工的工作和妻子搬到青山岭下, 他们在山洞安了
家。他们种稻谷, 上山打猎, 下溪捕鱼, 早出晚归。

(Fu & Su, 1982, p. 36)

นับจากนั้น อาเต๋อลาออกจากงานประจำ เขาและภรรยาย้ายไป
ใช้ชีวิตอยู่ที่เชิงเขาชิงซาน อาศัยอยู่ในถ้ำ พวกเขาปลูกข้าว ล่าสัตว์บนภูเขา
จับปลาในลำธาร พวกเขาออกเช้ากลับค่ำ

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลีบางส่วนอาศัยอยู่ในถ้ำบนภูเขา เช่น บนเชิงเขาชิงซาน ภูเขาหลีหมู่ เป็นต้น ตอนเช้าพวกเขาจะออกจากถ้ำไปหากินโดยการปลูกข้าว ถั่วสั้ว จั๊บล่า ฯลฯ และกลับเข้าถ้ำในเวลาเย็น ดังที่ Yang (2013, p. 167) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวหลีเลือกที่จะอาศัยอยู่ในถ้ำเพื่อความปลอดภัย หลบเลี่ยงอันตรายจากลมฝน อีกทั้งอุณหภูมิภายในถ้ำยังเย็นกว่าด้านนอก ทำให้สามารถเก็บอาหารได้นานขึ้น นอกจากนี้ บนภูเขาก็มีทรัพยากรธรรมชาติที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตมากมาย เช่น แหล่งน้ำ ต้นไม้ ผักผลไม้ป่า และสัตว์ป่า แสดงให้เห็นว่าชาวหลีเรียนรู้ที่จะปรับวิถีชีวิตให้เข้ากับธรรมชาติ การอาศัยอยู่ในถ้ำบนภูเขาจึงกลายเป็นอัตลักษณ์ด้านที่อยู่อาศัยของชาวหลีอีกเช่นกัน

4.1.2 การประกอบอาชีพ

เนื่องจากแหล่งที่อยู่อาศัยของชาวบ้านเผ่าหลีล้วนห้อมล้อมไปด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ ลักษณะการประกอบอาชีพและทำมาหากินของคนในชนเผ่าจึงมักมีความเชื่อมโยงกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์อันเป็นเอกลักษณ์ เช่น การปลูกข้าว धानหลาน การล่าสัตว์หาของป่าที่ภูเขาห้านิ้ว การปลูกมะพร้าว เป็นต้น

1) การปลูกข้าวधानหลาน

นิทานเรื่อง *เมล็ดข้าวधानหลาน* (山兰稻种) กล่าวถึงอาหมางและอูเซี่ยนเผ่าที่ดินเตรียมสำหรับปลูกข้าว ก่อนจะลงมือใช้เคียวไถนา พวกเขาปลูกข้าวधानหลานและแบ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวมาแจกจ่ายให้กับคนในหมู่บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

他们马上动手，在烧过了的肥沃土地上，用刀耕了一会儿，把山兰种播种下去。他们把山兰稻种分给村中的同胞。

(Fu Zhen & Su Hai Ou, 1982, p. 15)

พวกเขาก็ลงมือทันที ใช้เคียวไถนาบนที่ดินอันอุดมสมบูรณ์ซึ่งถูกเผาไว้ และหว่านเมล็ดข้าวधानหลานลงไป พวกเขาแบ่งเมล็ดพันธุ์ข้าวधानหลานให้กับคนในหมู่บ้าน

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลีเผ่าที่ดินเพื่อปลูกข้าวधानหลานเมื่ออาหมางและอูเซี่ยนเก็บเกี่ยวข้าวधानหลานได้แล้ว จึงนำไปแจกจ่ายให้กับคนในหมู่บ้านคนอื่น ๆ จากที่ Chen et al. (2018, p. 82) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวบ้านชนเผ่าหลีปลูกข้าวधानหลานเป็นอาชีพหลักมาช้านาน เพราะพันธุ์ข้าวधानหลานเหมาะสำหรับปลูกบนพื้นที่แห้งของเกาะไหหลำ แม้ข้าวधानหลานเป็นพืชที่ปลูกยาก แต่บรรพบุรุษได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการปลูกข้าวधानหลานมาจนถึงชนรุ่นปัจจุบัน แสดงให้เห็นว่า ชาวหลีประกอบอาชีพปลูกข้าว

ซานหลานมาตั้งแต่สมัยโบราณ จนกลายมาเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของชนเผ่าหลี นอกจากนี้ในปัจจุบัน ข้าวซานหลานที่ปลูกโดยชาวหลียังเป็นของขึ้นชื่อบนเกาะไหหลำจนถึงปัจจุบันอีกด้วย

2) การล่าสัตว์หาของป่าที่ภูเขาห่านัว

นิทานเรื่อง *เมล็ดข้าวซานหลาน* (山兰稻种) กล่าวถึงนักล่าสัตว์มากฝีมือชาวหลีคนหนึ่ง อาศัยอยู่กับภรรยาที่ริมฝั่งแม่น้ำบนเชิงเขาห่านัว พวกเขาล่าสัตว์ป่า เก็บผักและผลไม้ในป่า มาทำเป็นอาหารประทังชีวิต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

从前，在五指山下，有位黎族打猎能手和他的妻子住在小河旁的村子里。他们忙着打猎、采野果、野菜，勉强度日。

(Fu & Su, 1982, p. 14)

ในอดีต ณ เชิงเขาห่านัว มีนักล่าสัตว์มีฝีมือชาวหลีคนหนึ่งอาศัยอยู่กับภรรยาในหมู่บ้านริมฝั่งแม่น้ำสายเล็ก ๆ พวกเขาขวนขวายกับการล่าสัตว์ เก็บผักและผลไม้ป่า เพื่อดำรงชีวิต

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลีอาศัยอยู่ใกล้แม่น้ำบนเชิงเขาห่านัว ซึ่งเป็นบริเวณเชิงเขาที่สูงที่สุดของภูเขาหลีหมู่ ออกหากินโดยการเข้าป่าไปล่าสัตว์และผักผลไม้ มาทำเป็นอาหาร สอดคล้องกับ Liang (2016, p. 60) ที่ได้กล่าวไว้ว่า บนเชิงเขาห่านัวมีทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์ เช่น สัตว์ป่า ผัก ผลไม้ และสมุนไพรของชนเผ่าหลีในสมัยโบราณ บรรพบุรุษของชนเผ่าหลีที่อาศัยอยู่บริเวณเชิงเขาห่านัว ล่าสัตว์และหาของป่าบนเชิงเขาห่านัวมาประกอบอาหารเพื่อดำรงชีวิตและเลี้ยงปากท้องของคนในครอบครัว สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าหลีที่เป็นอัตลักษณ์ โดยการหาของป่าบนภูเขาเป็นหลัก นอกจากนี้ ผักป่าบนเชิงเขาห่าน้วยังเป็นของขึ้นชื่อของชาวหลีบนเกาะไหหลำและเป็นอาหารที่ได้รับความนิยมจนถึงปัจจุบัน

3) การประกอบอาชีพปลูกมะพร้าว

นิทานเรื่อง *ทะเลสาบนางฟ้า* (仙人湖) กล่าวถึง อาหลางได้พบนางฟ้า ทั้งสองพูดคุยโต้ตอบหยอกเย้ากันไปมา นางฟ้าถามอาหลางว่าเขาเป็นใครและรสชาติของน้ำมะพร้าวเป็นอย่างไร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

阿郎微笑着走来说：“姑娘，你的衣服在这里”。红衣仙女穿上了衣裳，问道：“你是什么人？”“种椰子树的人。”阿郎望着仙女：“你知道椰子水是甜还是酸的？”“甜的”阿郎答道。

(Fu & Su, 1982, p. 109)

อาหลางยิ้มพลางเดินออกมาและพูดว่า “น้องนาง อาภรณ์ของน้องอยู่ที่นี่” นางฟ้าชุดแดงสวมเสื้อผ้าเสร็จสรรพ จึงถามว่า “พี่เป็นใครกัน” อาหลางจ้องมองไปยังนางฟ้า “พี่เป็นคนปลูกมะพร้าว” นางฟ้าถาม “พี่รู้ไหมว่าน้ำมะพร้าวมีรสหวานหรือรสเปรี้ยว” อาหลางตอบ “หวานลิ”

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลินบางส่วนประกอบอาชีพปลูกมะพร้าวจากที่ Zhang (2019, p. 2) ได้กล่าวไว้ว่า สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของเกาะไหหลำเหมาะสำหรับการปลูกมะพร้าว เนื่องจากอุณหภูมิที่สูงพอเหมาะ มีปริมาณน้ำฝนจำนวนมาก และแสงแดดอันอุดมสมบูรณ์ ทำให้ต้นมะพร้าวสามารถเจริญเติบโตได้ดีบนเกาะไหหลำสะท้อนให้เห็นว่าชาวหลินได้ประกอบอาชีพโดยอาศัยปัจจัยสนับสนุนจากธรรมชาติ นอกจากนี้มะพร้าวยังถือเป็นของขึ้นชื่อของเกาะไหหลำ ชาวหลินจำนวนมากจึงทำอาชีพปลูกมะพร้าวจนกลายมาเป็นอัตลักษณ์ในการประกอบอาชีพของชาวหลินบนเกาะไหหลำ ในปัจจุบันเกาะไหหลำยังถือเป็นแหล่งผลิตมะพร้าวรายหลักที่สำคัญของประเทศจีนอีกด้วย

4.1.3 การแต่งกาย

วัฒนธรรมการแต่งกายของชนเผ่าหลินบนเกาะไหหลำสืบทอดมาตั้งแต่สมัยโบราณส่วนใหญ่จะมีความเกี่ยวข้องกับนิทานพื้นบ้านและความเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมอันเป็นอัตลักษณ์เฉพาะตัวของชนเผ่าหลินในพื้นที่ เช่น การพันผ้าโพกของผู้ชายชาวหลิน การสวมสร้อยคอและห่วงโลหะของผู้หญิงชาวหลิน เป็นต้น

1) การพันผ้าโพกของผู้ชายชาวหลิน

นิทานเรื่อง *เจ้าหญิงตานหย่า* (丹雅公主) กล่าวถึง ชายชาวหลินนามว่า ป้อต่า เขาได้รับผ้าผืนสีดำมา แต่ไม่สามารถหาที่วางได้ในขณะนั้น จึงนำผ้ามาพันไว้รอบศีรษะของตน กระทั่งรู้สึกว่าการพันผ้าโพกศีรษะไว้นี้ทำให้เขาและเจ้าหญิงตานหย่าได้พบเจอกับเรื่องราวดี ๆ หลังจากนั้นป้อต่าจึงสวมผ้าโพกศีรษะไว้เสมอเมื่อออกไปด้านนอก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

伯打接过布，没地方放，就把它缠在头顶上。由于这条头巾成全了他们的美事，以后伯打出门就把它缠在头上，据说这就是黎族男子缠头巾的开始。

(Fu & Su, 1982, p. 7)

ป๋อตำรับผ้าผืนสีด้ามาแล้ว แต่ไม่มีที่วาง จึงนำผ้ามาพันไว้รอบศีรษะของตน ต่อมา เนื่องด้วยผ้าโพกหัวผืนนี้ได้สร้างเรื่องราวดี ๆ ให้กับพวกเขา หลังจากนั้นเขาจึงเอาผ้าโพกหัวสีดำคลุมศีรษะไว้เมื่อออกไปข้างนอก ว่ากันว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการพันผ้าโพกหัวของชายชาวหลี่

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การพันผ้าโพกศีรษะของผู้ชายชาวหลี่มีจุดเริ่มต้นจากความเชื่อที่ว่าหากพันผ้าโพกศีรษะแล้วจะได้พบกับเรื่องราวดี ๆ สอดคล้องกับ Luo (2019, p. 133) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การแต่งกายของชาวหลี่มีลักษณะเฉพาะตัว ผู้ชายชาวหลี่มีความเชื่อว่าการพันผ้าโพกศีรษะทำให้พวกเขาได้พบกับความโชคดี จึงพันผ้าโพกศีรษะสีแดงหรือสีดำเป็นประจำทุกวัน บนผ้าโพกเหล่านี้มีการปักตกแต่งด้วยลวดลายสวยงามอันเป็นเอกลักษณ์ของชนเผ่าหลี่ และมีการสืบทอดวัฒนธรรมการแต่งกายนี้กันมาจากรุ่นสู่รุ่น ในปัจจุบันการพันผ้าโพกศีรษะของผู้ชายชาวหลี่ยังคงหลงเหลือให้เห็นอยู่โดยเฉพาะในวันเทศกาลสำคัญของชนเผ่าหลี่บนเกาะไหหลำ สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ด้านการแต่งกายที่โดดเด่นของชาวหลี่

2) การสวมสร้อยคอและห่วงโลหะของผู้หญิงชาวหลี่

นิทานเรื่อง *เจ้าหญิงตานหย่า* (丹雅公主) กล่าวถึงเรื่องราวที่มีภูตผีออกอาละวาด แต่เมื่อผีร้ายนั้นเห็นว่าหญิงสาวชาวหลี่สวมสร้อยคอและห่วงโลหะเอาไว้ ก็ถอยร่นหนีไปในทันที ทำให้หลังจากนั้นหญิงสาวชาวหลี่ทุกคนต่างสวมสร้อยคอและห่วงโลหะทุกครั้งเมื่อออกไปนอกบ้าน เพื่อใช้เป็นเครื่องรางในการป้องกันตนเองจากสิ่งชั่วร้ายตามความเชื่อดังตัวอย่างต่อไปนี้

从此以后，恶鬼一见到脖子带着铁环铁链的黎族妇女，立刻退避三舍。因此，妇女们出门都要戴着项圈和铁链，既当装饰品，也可以吓鬼辟邪。

(Fu & Su, 1982, p. 9)

หลังจากนั้น เมื่อผีร้ายเห็นว่าหญิงสาวชาวหลี่สวมสร้อยคอและห่วงโลหะเอาไว้ที่คอ มันก็รีบหนีไปในทันที ด้วยเหตุนี้ ทำให้หญิงสาวชาวหลี่จึงต้องสวมสร้อยคอและห่วงโลหะทุกครั้งที่ยอกจากบ้าน สร้อยคอและห่วงโลหะนี้กลายมาเป็นเครื่องประดับ และถือเป็นเครื่องรางที่ช่วยปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า มีภูตผีออกอาละวาด แต่เมื่อผู้หญิงชาวหลีสวมสร้อยคอและห่วงโลหะแล้ว ผีก็หนีไปทันทีที่เห็น หลังจากนั้นผู้หญิงชาวหลีจึงสวมทั้งสองอย่างทุกครั้งที่ออกจากบ้านเพื่อคุ้มครองตนเองจากภูตผีทั้งหลาย ดังที่ Fu (2011, p. 20) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวบ้านชนเผ่าหลีบนเกาะไหหลำมีความเชื่อเรื่องภูตผีปีศาจ ผู้หญิงชาวหลีทุกคนสวมสร้อยคอและห่วงโลหะทุกครั้งที่ออกจากบ้านเพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย เป็นลักษณะความเชื่อและความหมายแฝงของวัฒนธรรมที่โดดเด่นของชาวหลี กลายมาเป็นอัตลักษณ์การแต่งกายที่สืบทอดมาจนถึงยุคปัจจุบัน แต่ในสมัยนี้ ผู้หญิงชาวหลีสวมสร้อยคอและห่วงโลหะที่คอเป็นเครื่องประดับเท่านั้น แฝงความหมายถึงการแสวงหาซึ่งความงามของผู้หญิงชนเผ่าหลี

4.2 อัตลักษณ์ด้านประเพณี

ชนเผ่าหลีมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน จึงมีวัฒนธรรมประเพณีอันโดดเด่นเฉพาะตัว สืบทอดมาอย่างยาวนาน ประเพณีอันเป็นอัตลักษณ์ส่วนใหญ่มีความเกี่ยวเนื่องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่และความเชื่อของบรรพบุรุษในสมัยโบราณ เช่น ประเพณีรอยสักของผู้หญิงชนเผ่าหลี การต้อนรับแขกด้วยเหล้าซานหลาน ประเพณีวันที่ 3 เดือน 3 และการกินหมากพลู การแบ่งอาหาร การร้องเพลงสือขอ เป็นต้น

1) รอยสักของผู้หญิงชนเผ่าหลี

นิทานเรื่อง *ตำนานรอยสัก* (绣脸的传说) กล่าวถึงอุณาที่กำลังวิ่งหนีทหารของฮองเต้ เมื่อเห็นว่าตนเองกำลังจะถูกจับได้ จึงรีบใช้ไม้หนามแถวนั้นทิ่มลงใบหน้าของตนจนหน้าอาบไปด้วยเลือด เพื่อไม่ให้พวกทหารจำหน้าเธอได้ ต่อมาเมื่อหลบพ้น อุณาและเลาเชอก็ให้กำเนิดลูกสาว อุณาจึงสักรอยบนใบหน้าของลูกสาวเอาไว้ด้วย เพื่อไม่ให้ถูกฮองเต้บุกมาปล้นได้อีก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

眼看皇帝的追兵快追赶上来，乌娜很着急，急忙伸手在树上拔下一根很尖锐的荆棘，往自己的脸上乱刺，刺成花花点点，血流满面。后来，捞可找到了乌娜，不久他们生育了子女，为了不再遭受皇帝的抢劫，乌娜给女儿也在脸上刺上一道道疤痕。一代传一代，直到现在黎族妇女都绣脸。

(Fu & Su, 1982, p. 13)

เมื่อเห็นว่าทหารของฮองเต้ใกล้จะไล่ตามทันแล้ว อุณากังวลมาก จึงรีบคว้ากิ่งไม้ที่เต็มไปด้วยหนามแหลมคมจากต้น ทิ่มลงบนหน้าตัวเองไปทั่วหลายจุดจนใบหน้าอาบไปด้วยเลือด ต่อมา เลาเชอก็ตามหาอุณาจนเจอ หลังจากนั้นไม่นานพวกเขาก็มีลูกด้วยกัน อุณาจึงทำรอยสักไว้บนใบหน้าของลูกสาวด้วย เพื่อไม่ให้ถูกฮองเต้บุกมาปล้นได้อีก ประเพณีสืบทอดมารุ่นสู่รุ่น ในปัจจุบันผู้หญิงชาวหลีก็ยังคงสักรอยบนใบหน้าทั้งสิ้น

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้หญิงชาวหลีใช้กึ่งไม้สร้างรอยแผลบนหน้าตัวเองเพื่อหลบหนีจากทหารของฮองเต้ หากถูกจับได้ก็จะดูไม่ออกว่าพวกเขาเป็นใคร เมื่อมีลูกสาวก็จะทำรอยสักไว้บนหน้าของลูกสาวเพื่อปกปิดใบหน้าเช่นเดียวกัน ดังที่ Yao (2003, p. 53) ได้กล่าวไว้ว่า ประเพณีการสักของผู้หญิงชาวหลีมีมานานกว่า 2,000 ปี ชาวหลีให้คุณค่าของรอยสักเป็นสัญลักษณ์ของชนเผ่า หากหญิงสาวคนใดไม่มีรอยสักบนใบหน้า บรรพบุรุษจะไม่อนุญาตให้ผู้หญิงคนนั้นเป็นชาวหลี รอยสักเหล่านี้เต็มไปด้วยสีสันที่ลึกลับและมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ชาวหลีแต่ละกลุ่มจะมีรอยสักบนร่างกายที่แตกต่างกัน เพื่อแยกกลุ่มของชาวหลีให้ชัดเจนและลดโอกาสที่จะแต่งงานกันภายในสายเลือด โดยสังเกตได้จากรอยสักบนตัวผู้หญิง จะเห็นได้ว่า ประเพณีรอยสักเป็นหนึ่งในสัญลักษณ์ที่สำคัญต่อชีวิตของผู้หญิงชาวหลี สะท้อนให้เห็นถึงการสืบทอดประเพณีอันเป็นอัตลักษณ์ที่มีมาอย่างยาวนาน นอกจากนี้ รอยสักรยังเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงค่านิยมความงามอย่างหนึ่งของชนเผ่าหลีอีกด้วย

2) การต้อนรับแขกด้วยเหล้าซานหลาน

นิทานเรื่อง *บ๊วยก* (雷公根) กล่าวถึง ต่าจ้านได้จัดงานเลี้ยงต้อนรับเหลยกง² ที่ลงมาเยือนโลกมนุษย์ โดยเตรียมอาหารมังสวิรัตและเหล้าซานหลานที่เหลยกงชอบ ก่อนจะเชิญให้เหลยกงดื่มเหล้าซานหลาน 9 ถ้วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

打占在家里火塘边摆设了雷公很喜欢的斋菜和香喷喷的山兰米酒。
雷公见了很是高兴。打占热情地接待雷公，按照黎族的风俗习惯，敬了雷公九大碗酒，为雷公下凡洗尘。

(Fu & Su, 1982, p. 15)

ต้าจ้านเตรียมอาหารมังสวิรัตและเหล้าซานหลานหอมกรุ่นที่เหลยกงชอบเอาไว้ในบ้านข้างเตาผิง ต่าจ้านต้อนรับเหลยกงอย่างเป็นมิตรตามธรรมเนียมของชาวหลี เขาเชิญเหลยกงดื่มเหล้า 9 ถ้วย จัดงานเลี้ยงเพื่อต้อนรับเหลยกงลงมาเยี่ยมโลกมนุษย์

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อมีเทพจากสวรรค์ลงมาเยี่ยมโลกมนุษย์เปรียบได้กับการมีแขกมาที่บ้าน ชาวหลีจะเตรียมอาหารและเหล้าซานหลานที่เป็นของดีในหมู่บ้านไว้ต้อนรับ ดังที่ Cheng (2014, p. 55) ได้กล่าวไว้ว่า ตามขนบธรรมเนียมการต้อนรับแขกของชาวหลี ชาวหลีมักนำของที่ดีที่สุดมาต้อนรับแขก เหล้าซานหลานมีกลิ่นหอมหวาน

² เหลยกง คือ เทพเจ้าสายฟ้า (ตามความเชื่อของชนเผ่าหลี) เป็นเทพเจ้าบุรุษในความเชื่อของจีนและศาสนาเต๋า พระองค์คือหนึ่งในพระรามสูรในคติแบบจีน

โดดเด่นเฉพาะตัว มีสรรพคุณช่วยให้เจริญอาหาร ดับกระหาย ดื่มแล้วเย็นชื่นใจ ช่วยให้ระบบไหลเวียนโลหิตทำงานได้ดีขึ้น ชาวหลี่จึงมักนำเหล่าซานหลานอันเป็นของขึ้นชื่อในชนเผ่ามาต้อนรับแขก และใช้ร่วมในงานเทศกาลหรือพิธีกรรมสำคัญของชนเผ่าอีกด้วย แสดงให้เห็นถึงประเพณีการต้อนรับด้วยเหล่าซานหลานที่กลายมาเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของชาวหลี่จนถึงปัจจุบัน

3) ประเพณีวันที่ 3 เดือน 3

นิทานเรื่อง *นกเกอเว่ย* (哥喂鸟) กล่าวถึง คู่รักนามว่าปาซางและอาเซียงได้ขึ้นไปบนภูเขาในวันที่ 3 เดือน 3 อันเป็นแห่งความรักของชนเผ่าหลี่ ทั้งสองร้องเพลงรับส่งกันไปมา ปาซางรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจที่ตนเองไม่มีแม่อาหารหรือเงินไว้เลี้ยงดูอาเซียง ส่วนอาเซียงก็ปลอบใจปาซางโดยการร้องเพลงถึงความรักของทั้งสอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

有一年的“三月三”，巴昌和阿香游山对歌，巴昌唱道：感谢亚妹一片心，教哥怎能答妹情，缸里没有过夜米，袋里没有半分线。阿香唱道：哥妹同是苦命人，患难之交恩爱深，哥是针来妹是线，穿在一起不断情。

(Fu & Su, 1982, p. 71)

วันที่ 3 เดือน 3 ในปีหนึ่ง ปาซางและอาเซียงขึ้นเขาไปร้องเพลงจีบกัน ปาซางร้องว่า “ขอบคุณน้องสาวด้วยใจ ช่วยสอนพี่ให้รู้ที่ว่าจะตอบแทนความรักของน้องยังไ ในหม้อไม่มีข้าวเหลือ ในกระเป๋าไม่มีเงินสักเหรียญเดียว” อาเซียงร้องว่า “พี่กับน้องก็ขยันเหมือนกัน รักกันอย่างลึกซึ้งแม้ยามทุกข์ยาก พี่กับน้องก็เหมือนเข็มกับด้าย อยู่ด้วยกันไม่มีวันหมดรักกัน”

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า วันที่ 3 เดือน 3 ชาวหลี่จะร้องเพลงบอกรักกัน ฝ่ายชายร้องเพลงเกี่ยวกับฐานะที่ยากจนของตน ส่วนฝ่ายหญิงก็ร้องเพลงให้กำลังใจ ดังที่ Shan (2022, p. 139) ได้กล่าวไว้ว่า วันที่ 3 เดือน 3 เป็นเทศกาลวันแห่งความรักของชาวหลี่ ทุกคนจะแต่งกายด้วยชุดประจำชนเผ่า ในหมู่บ้านของชนเผ่าหลี่จะจัดงานเทศกาลให้หนุ่มสาวได้พบปะกัน ร้องเพลงแสดงความรักกัน หากอยากสานต่อความสัมพันธ์ ก็มักชวนกันออกไปเที่ยวข้างนอก จากตัวอย่างสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมการหาคู่ของชนเผ่าหลี่ ชาวหลี่ส่วนใหญ่ มักหาคู่ที่ขยันทำมาหากิน มีความอดทน นอกจากนี้ เทศกาลวันที่ 3 เดือน 3 นี้สะท้อนให้เห็นถึงอัตลักษณ์ในการหาคู่ของชนเผ่าหลี่ มีการจัดเทศกาลหาคู่โดยเฉพาะและแสดงความรักผ่านการร้องเพลง

4) ประเพณีการกินหมากพลู

นิทานเรื่อง *จับมังกร* (擒龙) กล่าวถึงเรื่องราวของชายหนุ่มยากจนนามว่าผ้าซาง ได้ขอความช่วยเหลือจากคนในหมู่บ้าน เพื่อเป็นการตอบแทน เขาจะเชือดหมูที่เลี้ยงไว้ เพื่อจัดงานเลี้ยงตามประเพณีของชนเผ่าหลี แล้วเขานำหมากพลูไปแจกให้แต่ละหมู่บ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

帕昌说:我家虽穷,但还有一头肥猪,照黎族的风俗,我明天杀猪请帮。

现在,我想请后生哥们带上我的槟榔到各个村寨去,请父老兄弟们明天到我这儿来,共商除龙大事,好吗!

(Fu & Su, 1982, p. 100)

ผ้าซางกล่าวว่า “ถึงบ้านฉันจะยากจน แต่ก็ยังมีหมูอ้วนอยู่ตัวหนึ่ง ตามธรรมเนียมของชาวหลีแล้ว พรุ่งนี้ฉันจะเชือดหมูเพื่อขอความช่วยเหลือ และเชิญมากินข้าวกัน ตอนนั้นฉันว่าจะเอาหมากพลูไปให้แต่ละหมู่บ้าน พรุ่งนี้ขอให้พี่น้องมาที่บ้านของฉัน มาหารือเรื่องมังกรกันดีหรือไม่”

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลีจัดเตรียมงานเลี้ยงและของกินไว้ต้อนรับเมื่อมีการหารือเรื่องสำคัญ และมีการเตรียมหมากพลูไว้ให้ด้วย สอดคล้องกับที่ Xing (2012, p. 2) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้ความคิดหรือการหารือเรื่องสำคัญในหมู่บ้าน ชาวหลีมักเคี้ยวหมากพลูไปด้วยเพื่อช่วยให้ผ่อนคลาย ลดความตึงเครียด นอกจากนี้ ชาวหลีมักใช้หมากพลูเป็นสะพานเชื่อมความสัมพันธ์ เช่น การไปมาหาสู่ระหว่างกัน ชาวหลีมักเตรียมหมากพลูไปเป็นของฝากหรือต้อนรับแขก เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าหมากพลูเป็นผลไม้สำคัญที่ชาวหลีขาดไม่ได้ เปรียบดังจิตวิญญาณของชนเผ่า การเคี้ยวหมากพลูของชาวหลีเป็นอัตลักษณ์ที่สืบทอดมาอย่างยาวนานและยังคงมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน ดังที่ปรากฏการกินหมากพลูในนิทานนี้ว่า ผ้าซางนำหมากพลูมาต้อนรับในงานเลี้ยง เพื่อเป็นเกียรติแก่ผู้ที่จะมาช่วยเหลือและหารือเรื่องสำคัญในหมู่บ้าน

5) การแบ่งอาหาร

นิทานเรื่อง *หลางผานแบ่งเนื้อแก้ง* (郎凡分黄獐肉) กล่าวถึงตอนที่อาหลางกลับมาที่บ้านหลังจากล่าสัตว์ พบว่าภรรยาของตนไม่อยู่บ้าน จึงถลกหนังของแก้งและตัดเนื้อแก้งแบ่งเป็นชิ้น ๆ และนำไปแจกจ่ายให้กับชาวบ้าน ตนเองเก็บเพียงผลไม้ที่แก้งกลืนลงในท้องเอาไว้เองเพียงไม่กี่ชิ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

回到家里,老婆下田不在,他自己拔了黄獠皮,把肉割成一块块,分给村里一户一块,他自己留下了几个黄獠吞进肚子的“黄獠果”。

(Long & Huang, 2002, p. 65)

เมื่อกลับถึงบ้าน ภรรยาของเขาไปที่ทุ่งนาไม่อยู่บ้าน เขาถลกหนังแก้งด้วยตนเอง ตัดเนื้อเป็นชิ้น ๆ เอาไปแบ่งให้คนในหมู่บ้านบ้านละหนึ่งชิ้น เขาเก็บผลหวงจึงที่แก้งกลืนลงท้องไปเอาไว้สองสามลูก

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อชาวหลีล่าสัตว์กลับมาได้ ก็จะตัดแบ่งเนื้อสัตว์เป็นชิ้น ๆ และนำเนื้อไปแจกจ่ายให้คนในหมู่บ้าน ตามที่ Yang (2013, p. 34) ได้กล่าวว่าตามชนบทประเพณีแล้ว เมื่อชาวหลีเข้าไปล่าสัตว์เพื่อหาอาหาร หากพวกเขาล่าได้สัตว์ขนาดใหญ่ เช่น หมูป่า แก้ง กวาง เป็นต้น ก็จะนำมาเนื้อที่ได้มาแบ่งให้ทุกคนในหมู่บ้านปริมาณเท่า ๆ กัน เพื่อความยุติธรรมแก่ทุกคนและแสดงให้เห็นว่าพวกเขาดูแลกันอย่างทั่วถึง ชาวหลียังมีมุมมองความเชื่ออีกว่า ผู้ที่แบ่งปันอาหารให้กับผู้อื่นก็จะมีกินมีใช้อย่างยาวนาน แต่หากไร้หัวใจไม่แบ่งปันเนื้อสัตว์ที่ล่ามาได้ให้กับผู้อื่น ก็จะไม่มีการมีกินมีใช้ในอนาคต ประเพณีการแบ่งอาหารนี้ถือเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นเฉพาะตัวของชาวหลีบนเกาะไหหลำ

6) การร้องเพลงสู่ขอ

นิทานเรื่อง *ช่วยเหลือคู่รักที่สะพานหวาย* (藤桥救妹) กล่าวถึงเรื่องราวของหญิงสาวรูปโฉมงดงามนามว่า อาเซียง ชายหนุ่มจากทั่วทิศทั่วแดนต่างหมายปองในหัวอาเซียง ผู้คนต่างมาสู่ขอเธอด้วยการร้องเป็นเพลง อาเซียงก็ยินดีต้อนรับให้ผู้คนมาร้องเพลงสู่ขอเธอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

阿香长得人人喜爱,四面八方、远远近近的后生,都来找她对歌求亲,她也热情欢迎前来对歌求亲的后生。她唱道:有心求亲妹应允,先唱支歌解心闷,哥如若赢跟哥去,妹如若输上哥门。

(Fu & Su, 1982, p. 55)

อาเซียงเป็นที่รักของทุกคน หนุ่ม ๆ จากทั่วสารทิศ ทั้งแดนไกลแดนไกลต่างมาร้องเพลงสู่ขอเธอ เธอก็ยินดีต้อนรับชายหนุ่มที่มาร้องเพลงสู่ขอเธอ เธอร้องว่า “ถ้าจะให้น้องยอมแต่งงาน ก็มาร้องเพลงจับกันก่อน ถ้าพี่ชนะน้องจะตามพี่ไปแน่ ถ้าน้องร้องแพ้ น้องจะเข้าบ้านพี่”

จากตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลีมักจับหรือสู่ขอกันด้วยการร้องเพลงสอดคล้องกับที่ Gong (2017, p. 259) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อหนุ่มสาวชาวหลีเกิดความรู้สึก

ชอบพอกัน มักจะแสดงความรักผ่านการร้องเพลง เนื้อหาในบทเพลงมักเกี่ยวข้องกับการบอกรัก การแสดงความรู้สึก และกล่าวถึงฐานะทางบ้าน เป็นต้น ส่วนใหญ่ผู้ชายชาวหลีที่ฐานะทางบ้านยากจนจะร้องเพลงในท่าที่เหน็ดเหนื่อย กังวลว่าจะไม่คู่ควรกับหญิงสาว ส่วนผู้หญิงชาวหลีก็จะร้องเพลงให้กำลังใจชายหนุ่ม ว่าหากพวกเขาทั้งคู่เป็นคนขยันทำมาหากิน ทั้งสองก็จะจับมือร่วมสร้างครอบครัวและอนาคตที่ดีไปด้วยกัน มักพบการร้องเพลงสู่ขอได้มากในเทศกาลความรักวันที่ 3 เดือน 3 ของชาวหลี แสดงให้เห็นถึงประเพณีอันเป็นอัตลักษณ์ของชาวหลี

4.3 อัตลักษณ์ด้านดนตรีและการรำรำ

เครื่องดนตรีและการรำรำของชนเผ่าหลี มักสืบทอดมาจากวิถีชีวิตที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ มีการสร้างเครื่องดนตรีและอุปกรณ์ประกอบการรำรำจากวัสดุที่หาได้ในธรรมชาติและของที่มีอยู่แล้วในชีวิตประจำวัน เครื่องดนตรีที่เป็นอัตลักษณ์ของชนเผ่าหลี เช่น ลีเล่ ดิงตง เป็นต้น การรำรำที่อันมีเอกลักษณ์ของชนเผ่าหลี เช่น รำกระทบไม้ ระบำหาบเงิน เป็นต้น

4.3.1 ด้านเครื่องดนตรี

1) ลีเล่

นิทานเรื่อง *ซุ่ยเทียนเซียว* (吹天箫) กล่าวถึง ซุ่ยไม่ไผ่ที่มีเสียงอันไพเราะเสนาะหู ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ชาวบ้านชนเผ่าหลีได้ประดิษฐ์ขึ้นมา มีชื่อเรียกว่า ลีเล่ เสียงของเครื่องดนตรีชิ้นนี้มีความไพเราะ ใครที่ได้ฟังต่างก็ต้องหลงใหล ดังตัวอย่างต่อไปนี้

他把竹箫吹起来, 空中的鸟儿听了, 马上停止飞行; 田间的农夫听了, 立刻放下犁耙。老人听了, 春风满面; 孩子听了, 欢蹦活跳。

(Fu & Su, 1982, p. 84)

เขาเป่าซุ่ยไม่ไผ่ นกที่บินอยู่บนฟ้าได้ฟังแล้วถึงกับต้องหยุดบิน ชาวนาที่กำลังไถนาได้ฟังก็ต้องปล่อยคันไถ คนแก่ได้ฟังก็ต้องยิ้มยิ้มอย่างมีความสุข เด็กน้อยได้ฟังก็กระโดดโลดเต้นอย่างเรีงร่า

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ซุ่ยลีเล่มีเสียงอันไพเราะเสนาะหู ใครที่ได้ฟังต่างต้องหยุดฟังและมีความสุขไปตาม ๆ กัน ดังที่กล่าวถึงความไพเราะของซุ่ยลีเล่ในนิทานนี้ว่า เมื่อเขาซุ่ยลีเล่แล้วนกที่บินอยู่บนฟ้าก็ต้องหยุดบิน คนที่ทำงานอยู่ก็ต้องหยุดงาน เพื่อมาฟังเสียงอันไพเราะนี้ ดังที่ Wang (2009, p. 70) ได้กล่าวไว้ว่า ลีเล่เป็นเครื่องดนตรีประเภทเป่าของชนเผ่าหลี ได้รับความนิยมอย่างมากในอำเภอเล่อตง เป่าถึง ฉยงจง ของเกาะไหหลำ ท่วงทำนองของลีเล่มีความกลมกล่อม นุ่มนวลและใสกังวาน ชาวหลีมักเป่าลีเล่ตอนที่พวกเขา

ทำงานเลี้ยงสัตว์ เดินทาง และช่วงเวลาที่หนุ่มสาวมีความรัก เสียงของลีเล่ช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายระหว่างการทำงาน และลืมความเหนื่อยล้าจากการทำงานได้ชั่วขณะหนึ่ง จะเห็นได้ว่าลีเล่เป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการทำงานของชาวหลี่ นอกจากนี้ยังถือเป็นเครื่องดนตรีที่โดดเด่นและเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชนเผ่าหลี่อีกด้วย

2) ดิงตง

นิทานเรื่อง *ชะนีกับลิง* (猿和猴子的故事) กล่าวถึงช่วงเวลาหลังจากที่ชาวบ้านได้ปลูกพืชไร่บนพื้นที่ที่เผาไ้เรียบร้อยแล้ว เช่น ข้าวधानหลาน ข้าวบาร์เลย์ เป็นต้น เมื่อถึงช่วงฤดูการเก็บเกี่ยว ชาวบ้านมักไปสร้างกระท่อมไว้ในแปลงนาข้าวคอยเฝ้าดูตลอดวันทั้งคืน และมีการเคาะ “ดิงตง” เพื่อป้องกันไม่ให้พวกลิงและชะนีเข้ามาทำลายพืชผลทางการเกษตรดังตัวอย่างต่อไปนี้

后来，人们每当烧山种下山兰、苞麦等作物，特别是作物成熟时，便要在山兰园中盖起草寮，打起“叮冬”，日夜看守了。黑猿和猴子才不敢出来作孽，确保丰收。

(Fu & Su, 1982, p. 60)

ต่อมา ทุกครั้งที่ปลูกข้าวधानหลาน ข้าวบาเลย์หรือพืชไร่ชนิดอื่น ๆ บนภูเขาที่เผาไฟแล้ว โดยเฉพาะพืชไร่ในฤดูกาลเก็บเกี่ยว ผู้คนมักจะปลูกกระท่อมขึ้นมาในนาข้าวधानหลาน และเคาะ “ดิงตง” ไว้คอยเฝ้าดูพืชที่ปลูกทั้งวันทั้งคืน พวกลิงและชะนีป่าจะได้ไม่กล้าออกมาสร้างความเสียหายเพื่อให้เก็บเกี่ยวได้ผลอุดมสมบูรณ์

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อทำการเกษตรในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ชาวหลี่จะไปปลูกกระท่อมในที่นาเพื่อเฝ้าระวังสัตว์ที่จะมาก่อความเสียหาย และคอยเคาะไม้ “ดิงตง” เพื่อไล่พวกสัตว์เหล่านั้นไป สอดคล้องกับที่ He (2023, p. 115) ได้กล่าวไว้ว่า ในสมัยโบราณช่วงที่ปลูกข้าวधानหลาน มักมีสัตว์ป่า เช่น หมูป่า ลิง ชะนี ออกมาสร้างความเสียหายให้ไร่นาของชาวบ้าน ทำให้ชาวหลี่ต้องปลูกกระท่อมไว้ที่นาและใช้ไม้สองชิ้นเคาะส่งเสียงไล่สัตว์ป่าเหล่านั้น เสียงเคาะไม้ไล่สัตว์กระทบบันดั่ง “ดิงตง” ต่อมาอุปกรณ์นี้ได้พัฒนามาเป็นเครื่องดนตรีที่ใช้สร้างความบันเทิงของชนเผ่าหลี่ แสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดวิถีชีวิตความเป็นอยู่จากการทำมาหากิน สู่เครื่องดนตรีอันมีเอกลักษณ์ของชาวหลี่

4.3.2 ด้านการร่ายรำ

1) อัตลักษณ์ด้านการเรีงระบำ

นิทานเรื่อง *จับมังกร* (擒龙) กล่าวถึงการเฉลิมฉลองชัยชนะหลังจากที่ชาวหลีร่วมมือกันจับมังกรได้สำเร็จ ชาวบ้านแบกหัวมังกรขึ้นไปไว้บนเนินเขา จุดกองไฟ ร้องเล่นเต้นระบำกันอย่างมีความสุข มีการเล่นดนตรีและร้องเพลงรักกันอย่างเบิกบานใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

傍晚, 几十个后生哥把龙头扛到山坡上, 燃起熊熊的篝火, 与姑娘们跳起来欢快的竹竿舞和钱串舞, 吹起动听的鼻箫, 唱起优美的情歌, 共庆团结擒龙的胜利。

(Fu & Su, 1982, p. 103)

เวลาพลบค่ำ พี่น้องชายฉกรรจ์พากันแหกหัวมังกรขึ้นไปบนเนินเขา จุดกองไฟลุกโชติช่วง เล่นรำกระทับไม้และระบำหาบเงินกับหญิงสาวอย่างเบิกบานใจ เป่าขลุ่ยด้วยจุมูกเสียงไพเราะน่าฟัง ขับร้องเพลงรักอย่างงดงาม เฉลิมฉลองชัยชนะจากความสามัคคีในการจับมังกร

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า เมื่อชาวหลีเฉลิมฉลองกัน จะมีการก่อกองไฟ และมีการละเล่นพื้นเมืองของชนเผ่า รวมทั้งการเล่นดนตรีและร้องเพลงเพื่อเฉลิมฉลอง ดังที่ Wu (2003, p. 62) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวหลีต้องทำมาหากินท่ามกลางธรรมชาติ การอาศัยอยู่บนภูเขาทำให้มีความคล่องตัวในการวิ่งและกระโดด จึงได้พัฒนาท่าทางการทำงานมาสู่การร่ายรำ เช่น รำกระทับไม้พัฒนามาจากท่าทางการทำนาเกี่ยวข้าว ระบำหาบเงินพัฒนามาจากท่าทางการเก็บข้าวโพดบนภูเขา เป็นต้น และอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการรำมีที่มาจากธรรมชาติรอบตัว และอุปกรณ์ในการทำงาน เช่น ไม้ไผ่ หาบกระจาด เป็นต้น แสดงให้เห็นว่า รำกระทับไม้และระบำหาบเงินสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชนเผ่าหลีที่ถ่ายทอดมาสู่วัฒนธรรมการร่ายรำของชนเผ่าหลี อันเป็นอัตลักษณ์

4.4 อัตลักษณ์ในการใช้สมุนไพร

ชนเผ่าหลีส่วนใหญ่อาศัยอยู่บนเกาะไหหลำที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิตการทำมาหากินของชาวหลี เช่น การทำนา ล่าสัตว์ เก็บของป่า เป็นต้น มักพบกับเหตุการณ์ที่ทำให้ได้รับบาดเจ็บหรือเจ็บป่วยจากโรคภัยต่าง ๆ ชาวหลีได้เรียนรู้ ปรับตัว และนำสมุนไพรบนเกาะไหหลำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น การใช้เปลือกต้นจิวรักษาแผล การใช้สมุนไพรท้องถิ่นจับสัตว์ การต้มน้ำมะพร้าวเยียวยาจากภายใน และการใช้ประโยชน์จากไม้กฤษณา เป็นต้น

1) การใช้เปลือกต้นจิ้งจอกรักษาแผล

นิทานเรื่อง *ช่วยเหลือผู้รักที่สะพานหวาย* (藤桥救妹) กล่าวถึง ชายคนหนึ่งนามว่า อาลัวเดินทางขึ้นไปบนภูเขา เพื่อขอความช่วยเหลือจากเทพมังกร ระหว่างทางเขาประสบกับความยากลำบาก จนมือของเขาถลอกเป็นแผล เขาจึงนำเปลือกของต้นจิ้งจอกมารักษาบาดแผลและเดินทางต่อ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

他的手磨破了，他剥木棉树皮包扎好了又继续爬。

(Fu & Su, 1982, p. 58)

มือของเขาถลอกปอกเปิก เขาลอกเปลือกไม้ของต้นจิ้งจอกมาพันเอาไว้
แล้วปีนต่อ

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลี่ใช้เปลือกจากต้นจิ้งจอกมาพันแผลเพื่อรักษาเมื่อมีอาการบาดเจ็บ สอดคล้องกับที่ Feng (2014, p. 2826) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวหลี่ได้เรียนรู้ที่จะใช้ประโยชน์จากสมุนไพรในท้องถิ่น โดยนำเปลือกต้นจิ้งจอกมาใช้รักษาอาการบาดเจ็บเนื่องจากเปลือกต้นจิ้งจอกมีสรรพคุณแก้ร้อนใน บำรุงการไหลเวียนโลหิต ลดอาการบวม ขับสารพิษ ฯลฯ แสดงให้เห็นความสามารถในการปรับตัวให้อยู่รอดของชนเผ่าหลี่บนเกาะไหหลำ การสืบทอดภูมิปัญญาในการใช้ประโยชน์จากเปลือกต้นจิ้งจอกรักษาอาการบาดเจ็บนี้ กลายมาเป็นอัตลักษณ์ของชาวหลี่จนถึงปัจจุบัน

2) การใช้สมุนไพรท้องถิ่นจับสัตว์

นิทานเรื่อง *จับมังกร* (擒龙) กล่าวถึงตอนที่ผ้าซางเสนอชาวบ้านให้ใช้สมุนไพรพิษมาวางยาฆ่ามังกรเหมือนที่ใช้วางยาปลา ชาวบ้านพอได้ยินดังนั้นต่างก็ช่วยกันออกความเห็น เสนอชื่อสมุนไพรพิษสิบกว่าชนิด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

帕昌缓缓地说：我们黎家人，不是经常用藤葛果来毒鱼吗？我们是不是也用这种办法，把龙毒昏或毒死呢？大家听后，你一言我一语，列举了毒药名：鱼藤根、牛鼻藤、陆谷皮、纳果树皮、辣蓼、鼠奶藤等十多种。

(Fu Zhen & Su Hai Ou, 1982, p. 101)

ผ้าซางกล่าวอย่างช้าๆ ว่า “ปกติแล้วพวกเราชาวหลี่นำผลถึงเก๋กั่วมาวางยาจับปลาไม่ใช่หรือ พวกเราก็น่าจะใช้วิธีนี้มาวางยาฆ่ามังกรให้สลบหรือตายได้หรือไม่” พอทุกคนได้ยินดังนั้น ต่างคนต่างออกความคิดเห็น เสนอชื่อสมุนไพรพิษสิบกว่าชนิดกันไม่ว่าจะเป็นรากเถาปลาเถาจุมูกวู้ เปลือกกล้วย เปลือกต้นนา ใผ่น้ำ เกาณมหนู เป็นต้น

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลี่ได้ใช้ผลถึงแก่กรรมที่มีพิษวางยาจับปลาเป็นอาหาร และมีการนำสมุนไพรรองถิ่นที่มีพิษชนิดอื่น ๆ ไปใช้วางยาหรือฆ่าสัตว์อื่นอีกด้วย เช่น รากเถาปลา เถาหมูกวัว เปลือกกล้วย เปลือกต้นนา ใต้น้ำ เถาหมู เป็นต้น ดังที่ Yang (2013, p. 91) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวหลี่ได้นำสรรพคุณของสมุนไพรรองถิ่นที่มีพิษหลายชนิดมาใช้ประโยชน์ในการล่าสัตว์ แสดงให้เห็นว่า ชาวหลี่รู้จักใช้ประโยชน์จากสมุนไพรรองถิ่นบนเกาะไหหลำ ทั้งสรรพคุณในการรักษาอาการเจ็บป่วยและสรรพคุณที่เป็นพิษ ถือเป็นอัตลักษณ์ของการประยุกต์ใช้สมุนไพรรองถิ่นให้เกิดประโยชน์ ซึ่งทั้งหมดนี้เกิดจากการเรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ผ่านวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชนเผ่าหลี่

3) การดื่มน้ำมะพร้าวเยียวจากภายใน

นิทานเรื่อง ทะเลสาบนางฟ้า (仙人湖) กล่าวถึง ตอนที่อาหลางนำลูกมะพร้าวไปที่ทะเลสาบทุกวัน เพราะได้ยินคนพูดกันว่าน้ำมะพร้าวมีฤทธิ์ช่วยเยียวบาดแผลจากการถูกธนูยิง เขาหวังจะนำมะพร้าวมามอบให้นางฟ้าชุดแดงได้ดื่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

阿郎听人家说，椰子水能治疗箭伤，他便摘了一个椰子，每天都带到湖边去，准备送给红衣仙女吃。

(Fu & Su, 1982, p. 108)

อาหลางได้ยินคนเล่าว่า น้ำมะพร้าวเยียวบาดแผลที่เกิดจากธนูได้ เขาเด็ดมะพร้าวมาลูกหนึ่ง ถือไปที่ริมทะเลสาบทุกวัน เตรียมนำไปให้นางฟ้าชุดแดงดื่มกิน

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลี่ดื่มน้ำมะพร้าวเพื่อเยียวรักษาบาดแผลจากการถูกธนูยิง ดังที่ Chen (2003, p. 26) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวหลี่ดื่มน้ำมะพร้าวเพื่อเยียวรักษาบาดแผลจากภายใน นอกจากนี้ มะพร้าวถือเป็นของขึ้นชื่อและเป็นอัตลักษณ์อย่างหนึ่งของเกาะไหหลำ เพราะมีมะพร้าวจำนวนมาก ถือเป็นแหล่งผลิตมะพร้าวที่ใหญ่ที่สุดของประเทศจีน แสดงให้เห็นว่าชนเผ่าหลี่ได้ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย เรียนรู้ที่จะรักษาอาการเจ็บป่วยด้วยทรัพยากรที่หาได้ตามธรรมชาติตั้งแต่โบราณ ทำให้ชาวหลี่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง จนเกิดเป็นอัตลักษณ์ของการประยุกต์ใช้สมุนไพรรองถิ่น

4) ไม่กฤษณา

นิทานเรื่อง ย่าหลี่กับย่าจี (亚礼和亚吉的故事) กล่าวถึง ย่าหลี่ได้กลับมาพบคุณแม่ตาบอดที่คิดว่าอาจจะตายไปแล้วอยู่ในถ้ำ แต่คุณแม่หายจากอาการตาบอดและยังมีชีวิตอยู่ได้ เพราะกินขนมขานหลานในตะกร้าที่อบด้วยกลิ่นของไม้กฤษณาและดื่มน้ำจากแอ่งในถ้ำ ขนมขานหลานนั้นถูกอบด้วยกลิ่นของไม้กฤษณาจนอบอ่อน นุ่มนวลและมีกลิ่นหอม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

原来这颗光滑的枯树是一棵完整的沉香树。怪不得，这么多天来，山兰粑粑被它的香气熏得暖、柔、浓芳。母亲指着枯树和深潭说：“全靠它们养活我，治好病。”

(Long & Huang, 2002, p. 33)

ที่แท้ไม้ยืนต้นตายต้นนี้ก็เป็นไม้กฤษณาที่สมบูรณ์ ไม่น่าแปลกใจเลย ที่ตลอดหลายวันมานี้ ขนมหานหลานจะถูกกลิ่นหอมของมันอบจนอุ่น นุ่มนวล และหอมกรุ่น แม้ซีไปยังต้นไม้ที่ยืนต้นตายและแอ่งน้ำลึก ก่อนจะบอกว่า “พวกมันเลี้ยงดูแม่และรักษาแม่ตลอด”

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า อาหารต่าง ๆ เช่น ขนมหานหลาน ที่ถูกอบด้วย กลิ่นของไม้กฤษณามีฤทธิ์ช่วยรักษาโรค ดังที่ Li and Guo (2023, p. 1) ได้กล่าวไว้ว่า ชาวหลี่ ได้นำสรรพคุณของไม้กฤษณามารักษาอาการปวดศีรษะ ปวดตา และขับสารพิษ นอกจากนี้ ไม้กฤษณาบनเกาะไหหลำยังถือเป็นไม้กฤษณาที่มีชื่อเสียงที่สุดชนิดหนึ่ง มีกลิ่นหอมหวาน อันโดดเด่น พื้นผิวเรียบและช่วยให้รู้สึกสดชื่น สอดคล้องกับตัวอย่างนิทานพื้นบ้านที่กล่าวถึง ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ไม้กฤษณาเป็นหนึ่งในอัตลักษณ์ของการใช้ประโยชน์จากพืชสมุนไพรบนเกาะไหหลำของชาวหลี่ ดังที่ปรากฏในนิทานนี้ว่า ขนมหานหลานของไม้กฤษณาช่วยรักษาอาการตาบอดให้กับแม่ของยาหลี่ได้ ดังสรรพคุณของไม้กฤษณาที่ช่วยรักษาอาการปวดตาได้

4.5 อัตลักษณ์การให้เกียรติผู้หญิงเป็นผู้นำ

ผู้หญิงในสังคมของชนเผ่าหลี่ ก็ได้รับความเคารพนับถือจากคนในหมู่บ้าน จะเห็นได้บ่อย ในพิธีกรรมสำคัญของชนเผ่าหลี่ เช่น ผู้หญิงอาวุโสเป็นประธานในพิธีกรรมรอยสัก เป็นต้น

1) ผู้หญิงอาวุโสเป็นประธานในพิธีกรรมรอยสัก

นิทานเรื่อง ตำนานรอยสัก (绣脸的传说) กล่าวถึงหลังจากที่อุ๋นนำหนีพ้นจากทหารของ ฮองเต้ที่มาก่อปล้น อุ๋นนำและเลาเซ่อได้ให้กำเนิดบุตรสาว อุ๋นนำจึงสักรอยบนใบหน้าของ บุตรสาวเอาไว้ เพื่อไม่ให้ถูกฮองเต้บุกมาปล้นได้อีก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

不久他们生育了子女, 为了不再遭受皇帝的抢劫, 乌娜给女儿也在脸上刺上一道道疤痕。一代传一代, 直到现在黎族妇女都绣脸。

(Fu & Su, 1982, p. 13)

หลังจากนั้นไม่นานพวกเขาก็มีลูกด้วยกัน อุ๋นนำจึงทำรอยสักไว้บน ใบหน้าของลูกสาวด้วย เพื่อไม่ให้ถูกฮองเต้บุกมาปล้นได้อีก ประเพณีสืบทอด มาจากรุ่นสู่รุ่น ในปัจจุบันผู้หญิงชาวหลี่ก็ยังคงสักรอยบนใบหน้าทั้งสิ้น

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้หญิงชาวหลี่ที่มีความอาวุโสในหมู่บ้านจะได้รับเกียรติให้เป็นประธานในการทำพิธีกรรมรอยสักให้กับผู้หญิงคนอื่น ๆ ในหมู่บ้าน ดังที่ Wang (2018, p. 129) ได้กล่าวไว้ว่า ผู้ประกอบพิธีรอยสักของผู้หญิงชาวหลี่จะถูกเรียกว่า จู่เหวินโผ (主纹婆) ซึ่งเป็นผู้อาวุโสหญิงที่ได้รับการเคารพนับถือจากคนในหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มักจะประกอบพิธีภายในห้องส่วนตัวหรือบ้านเรือนของหญิงสาวผู้เข้ารับการสัก ในพิธีจะมีลำดับการสักจากบนใบหน้า แผ่นหลัง หน้าอก ขาและมือ ตามลำดับ พิธีกรรมเช่นนี้แสดงให้เห็นได้ชัดว่าผู้หญิงเป็นที่ยอมรับนับถือในการประกอบพิธีกรรมสำคัญและเป็นผู้ดำเนินการทำกิจกรรมของสังคมในชนเผ่าหลี่ ซึ่งการที่ผู้หญิงชาวหลี่ได้รับเกียรติให้เป็นประธานในพิธีกรรมนี้แสดงให้เห็นถึงความมีอำนาจ ความน่าเชื่อถือ และเป็นผู้ที่ได้รับการยอมรับนับถือของคนในหมู่บ้าน

4.6 อัตลักษณ์ด้านภูมิปัญญา

ชนเผ่าหลี่ได้ปลูกข้าวधानหลาน อันมีประวัติศาสตร์ยาวนานกว่า 2,000 ปี วิถีชีวิตและการปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติได้ก่อให้เกิดภูมิปัญญาที่โดดเด่นอันเป็นอัตลักษณ์ ภูมิปัญญาเหล่านี้ได้รับการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่นและยังมีให้เห็นในปัจจุบัน เช่น การถ่ายทอดความรู้ในการปลูกข้าวधानหลาน เป็นต้น

1) การถ่ายทอดความรู้ในการปลูกข้าวधानหลาน (ข้าวกล้องภูเขาของเกาะไหหลำ)

นิทานเรื่อง *คนตาบอด คนพิการและคนหลังค่อม* (一个瞎子、一个跛子和一个驼子) กล่าวถึง ชายสามคนคอยหย่าบนภูเขาเป็นพื้นที่หลายไร่ แล้วเผาด้วยไฟ ก่อนจะปลูกข้าวधानหลาน ทั้งสามคนดูแลนาข้าวधानหลานอย่างดี เมื่อถึงเวลาเก็บเกี่ยว ก็ได้ผลผลิตมาจำนวนมาก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

三个人用弄来的砍刀砍出了几亩的山，用火烧后，种下了山兰稻。

在这当中，靠的是野果填肚。山兰种下了，三个人日管夜守，经过艰苦的劳动，山兰园终于呈现了金黄色，获得大丰收。

(Long & Huang, 2002, p. 73)

ทั้งสามคนใช้มีดพร้าที่ได้รับมาตัดหย่าบนภูเขาไปหลายไร่ พอเผาไฟเสร็จ ก็ลงมือปลูกข้าวधानหลาน ระหว่างนี้ก็กินผลไม้ป่าไปด้วยจนอิ่มท้อง หลังจากปลูกข้าวधानหลานเสร็จแล้ว ทั้งสามคนก็เฝ้าดูทั้งวันทั้งคืน หลังจากทำงานมาอย่างหนัก ในที่สุดข้าวधानหลานก็เปลี่ยนเป็นสีทองอร่าม เก็บเกี่ยวได้ผลผลิตจำนวนมาก

ตัวอย่างดังกล่าวสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชาวหลี่เรียนรู้วิธีการปลูกข้าวधानหลานโดยการถางป่า เผาที่ดิน และลงมือปลูก ความรู้และความสามารถในการปลูกข้าวधानหลานทำให้มีผลผลิตในการปลูกที่ดี ดังที่ Chen et al. (2018, p. 85) ได้กล่าวไว้ว่า แม้ว่าข้าวधानหลานจะมีคุณภาพดี แต่การปลูกข้าวชนิดนี้ให้ได้ผลผลิตที่อุดมสมบูรณ์ไม่ใช่เรื่องง่าย วิธีการปลูกข้าวधानหลานต้องเริ่มจากการเตรียมพื้นที่บนภูเขาโดยการถางป่าและเผาที่ดิน เมื่อเผาที่ดินเสร็จแล้วจึงจะสามารถหว่านเมล็ดพันธุ์เพื่อปลูกข้าวधानหลานได้ และต้องดูแลข้าวधानหลานอย่างใกล้ชิดเพื่อป้องกันสัตว์ป่าที่อาจเข้ามาทำลายผลผลิต บรรพบุรุษของชาวหลี่ได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องขั้นตอนและวิธีการปลูกข้าวधानหลานให้แก่ชนรุ่นหลัง ข้าวधानหลานจึงกลายมาเป็นผลผลิตข้าวกล้องที่โดดเด่นของชนเผ่าหลี่บนเกาะไหหลำจนถึงปัจจุบัน

5. สรุปและวิจารณ์ผล

การวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี่ของจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี่ของจีน และนำเสนอประเด็นสำคัญที่จะนำมาอภิปราย ผลการศึกษาพบว่า นิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี่ของจีนแสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่น 6 ด้าน ได้แก่ 1. อัตลักษณ์ด้านวิถีชีวิต 2. อัตลักษณ์ด้านประเพณี 3. อัตลักษณ์ด้านดนตรีและการรำร่าย 4. อัตลักษณ์ด้านการใช้สมุนไพร 5. อัตลักษณ์ด้านการให้เกียรติผู้หญิงเป็นผู้นำ และ 6. อัตลักษณ์ด้านภูมิปัญญา สะท้อนให้เห็นชัดเจนว่านิทานพื้นบ้านมีความสำคัญในการแสดงอัตลักษณ์ในท้องถิ่น หากศึกษาจากการเดินทางไปเยี่ยมชมในพื้นที่อาจได้ข้อมูลที่ชัดเจน แต่หากศึกษาจากการอ่านนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี่ที่บันทึกความเป็นมาในประวัติศาสตร์จากการเล่าสืบต่อกันมาของชาวบ้านในชุมชนและบันทึกเอาไว้เป็นลายลักษณ์อักษร ก็จะสามารถเข้าถึงอัตลักษณ์ท้องถิ่นที่โดดเด่นของชนเผ่าหลี่ได้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น นิทานพื้นบ้านจึงเป็นสื่อสำคัญที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชุมชนชาติพันธุ์หลี่ เช่นเดียวกับที่ พงษ์ศักดิ์ คนขยัน (2552, น. 61) ได้กล่าวไว้ว่า นิทานพื้นบ้านสามารถสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต เศรษฐกิจ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีและความเชื่อของชุมชนนั้น ๆ ได้ การศึกษาอัตลักษณ์จากนิทานพื้นบ้านจะช่วยให้เข้าใจถึงคุณค่าด้านต่าง ๆ ของชนชาตินั้น ๆ และช่วยให้สามารถอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรมที่สวยงามให้คงอยู่สืบไปได้

นิทานพื้นบ้านของชนเผ่าหลี่ได้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์หลากหลายด้านของชาวหลี่ ทั้งวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมประเพณีและมุมมองความเชื่อของชนเผ่าหลี่ รวมถึงยังเป็นสื่อที่ช่วยธำรงรักษาไว้ซึ่งอัตลักษณ์ที่สวยงามของชนเผ่าหลี่ นิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี่จึงเป็นสื่อบันเทิงเพื่อการศึกษาที่มีคุณค่าและควรค่าแก่การอ่านเป็นอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ การศึกษาอัตลักษณ์ที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าหลี่บนเกาะไหหลำของจีนยังช่วยส่งเสริมให้อัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์หลี่ได้เผยแพร่ออกสู่สายตาของผู้ที่สนใจ

ความโดดเด่นและเอกลักษณ์เฉพาะตัวในท้องถิ่นสามารถนำมาประยุกต์สร้างเป็นแหล่งรายได้ให้กับผู้คนในชุมชนได้อีกด้วย

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 ควรมีการศึกษาอัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าอื่น ๆ ของจีน เช่น การวิเคราะห์อัตลักษณ์ท้องถิ่นในนิทานพื้นบ้านชนเผ่าจ้วงของจีน

6.2 ควรศึกษาอัตลักษณ์และปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ทำให้เกิดการปรับตัวของชุมชนชาวหลีในยุคโลกาภิวัตน์เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงศ์ รักงาม. (2559). แนวคิดอัตลักษณ์ท้องถิ่นภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 5(2), 1-14.
- พงษ์ศักดิ์ คนขยัน. (2552). การศึกษาอัตลักษณ์ที่ปรากฏในนิทานไทใหญ่ อำเภอแม่ฮาด จังหวัดเชียงใหม่ [การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2554). ชนกลุ่มน้อยในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนและสถานภาพการศึกษาในประเทศไทย. *วารสารศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*, 7(2), 46.
- เมฆม สอดส่องกฤษ. (2559). นานาภาษาในประเทศจีนตอนใต้ 2: ภาษาตระกูลไท เล่ม 1 (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ลภัสรินทร์ จิตรวังคีรี. (2563). อัตลักษณ์พื้นถิ่นในบันเทิงคดีล้านนา (พ.ศ.2521-2554) (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสมอชัย พูลสุวรรณ. (2542). คนไทและเครือญาติในมณฑลไหหลำและก๊วยโจวประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (พิมพ์ครั้งที่ 1). โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อุทุมพร ศรีโยม. (2565). การพัฒนาตราสินค้า และบรรจุภัณฑ์สำหรับข้าวพันธุ์พื้นเมืองสะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่นบ้านโคกสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(45), 66-82.
- Chen, H. (2003). Effects of Litchi Age and Winter Temperature on Flowering Habits in Southern Florida. *World Tropical Agriculture Information*, 2003(8), 25.
- Chen, Z., Ni, G., & Zhou, H. (2018). The History, value, conservation and utilization of the Shanlan rice in Li ethnic regions of Hainan province. *Journal of Guangxi University for Nationalities*, 40(4), 82-87.
- Cheng, L. (2014). Unique Li Nationality Wine Culture. *Baikezhishi*, 1(15), 55-56.
- Feng, F. (2014). Chemical constituents from the barks of *Bombax malabaricum*. *Lishizhen Medicine and Mate Ria Medical Research*, 25(12), 2826-2827.
- Feng, J. (2020). The dissemination and recreation of Li folk tales in animated films. *Journal of News Research*, 11(5), 18.
- Fu, C. (2011). The Symbolic meaning of Li People's Tattoo. *Journal of Qiongzhou University*, 18(6), 16-20.
- Fu, Z. & Su, H. (1982). *Li people folklore*. Huacheng Press.
- Gong, L. (2017). A study of Hainan Folk festivals: A case study of Li people and the Miao nationality in March 3. *Xijuzhijia*, 1(2), 258-259.

- Gong, T., & Li, Z. (2022). Simple practical wisdom: A study on the construction techniques of the floor boat-shaped house of the Li ethnic group in Hainan. *ZHUANGSHI Folk Art and Culture*, 354(10), 88-93.
- He, H. (2023). Study on bamboo and wood musical instruments of Li under the cultural integration. *The Journal of South China Sea Studies*, 9(2), 111-118.
- Huang, X. (2019). *Study of the legends of the Li people in Hainan* [Doctoral dissertation]. Minzu University of China.
- Li, D., & Guo, L. (2023). *Hainan agarwood: A hundred Billion-Yuan industry on the rise* (1st ed.). Jingjicankaobao Press.
- Liang, L. (2016). Ethnobotanical study on wild vegetable resources of Li minority in Wuzhishan region of Hainan. *Journal of Qiongzhou University*, 23(2), 60-65.
- Long, M., & Huang, S. (2002). *Li people folklore*. Nanhai Press.
- Luo, W. (2019). *Research on the inheritance and protection of traditional brocade craft of Li nationality* [Doctoral dissertation]. South-Central University for Nationalities.
- Ma, Q., & Du, L. (2020). A study on the influence of Li folk tales on the development of folk culture in Hainan. *Social fabric*, 1(3), 172.
- Muramaru, N. (2020). *Japanese Folk Tales* (1st ed.). Sripanya.
- Shan, W. (2022). The predicament and countermeasures of the inheritance and development of marriage custom culture in Li people under the rural revitalization strategy -- Take the Li nationality's "March 3" as an example. *The Fusion of Literature and Travel*, 1(25), 139-141.
- Wang, W. (2009). The fifth of the intangible cultural heritage bamboo instruments, the colorful Hainan Li people bamboo instrument - Li Le. *Yueqi*, 2009(9), 70-72.
- Wang, X. (2018). The description and study of the Li people's tattooing by foreign and Chinese personages during the republic of China. *Journal of Hainan Normal University*, 4(31), 124-131.
- Wu, M. (2003). Classification and introduction of Li people dance. *Journal of Qiongzhou University*, 10(6), 59-63.
- Xing, Z. (2012). Exploration on betelnut culture of GaoShanZu of Taiwan and Li minority of Hainan. *Journal of Qingyuan Polytechnic*, 5(1), 1-8.
- Yang, D. (2013). *Study on spatial morphology of traditional settlement and architecture in Hainan island* [Doctoral dissertation]. South China University of Technology.

- Yang, L. (2013). *Hemu and reproduction of local society: The anthropological inspection of highland Li people in Hainan* [Doctoral dissertation]. Shanghai University.
- Yang, Y. (2013). Study on the toxicology of derris root dust, a botanical insecticide for controlling red imported fire ant. *Guangdong Agricultural Sciences*, 1(21), 91-107.
- Yao, L. (2003). Brief talk on female folk cultures of Li nationality on Hainan island. *Journal of the Central University for Nationalities*, 6(30), 51-55.
- Zhang, L. (2019). *The construction of symbolic sign of Hainan in the context of new media: A case study on the symbol of coconut in the new media of Hainan daily and Baidu news* [Master's thesis]. Hainan University.